

เอกสารอ้างอิงและสารระสังเขป

เขตการค้าเสรีอาเซียน

อภิชนทนาการ

จาก

ห้องสมุดรัฐสภา

ห้องสมุดรัฐสภา

ศูนย์บริการเอกสารและค้นคว้า

สำนักงานเลขาธิการรัฐสภา

อศ ๓๕๐๐๐๑

เขตการค้าเสรีอาเซียน

(ASEAN Free Trade Area-AFTA)

เอกสารอ้างอิงและสาระสังเขปฉบับนี้ จัดทำขึ้นเพื่อเป็นพื้นฐานเบื้องต้น
ในการที่จะนำไปสู่การสืบค้นข้อมูลที่ละเอียดได้ตามบรรณานุกรมที่ได้อ้างอิงถึง

เขตการค้าเสรีอาเซียน
(ASEAN Free Trade Area-AFTA)

คำนำ

เมื่อวันที่ 24 มิถุนายน 2534 ในงานเลี้ยงอาหารค่ำเพื่อเป็นเกียรติแก่ นาย Goh Chok Tong นายกรัฐมนตรีสิงคโปร์ที่ทำเนียบรัฐบาล เนื่องในโอกาสที่มาเยือนประเทศไทย นายอาพันธ์ ปันยารชุน นายกรัฐมนตรีของไทย ได้กล่าวสุนทรพจน์แก่งานเลี้ยงนั้น โดยในตอนหนึ่งของสุนทรพจน์ นายกรัฐมนตรีของไทยได้เสนอแนวความคิดในการจัดตั้งเขตการค้าเสรีอาเซียน (ASEAN Free Trade Area) ดังนี้

"...But if we are to meet the challenges of a new regional order, we must seek to strengthen ASEAN first. That means we have to give greater substance and meaning to intra-ASEAN economic cooperation which has lagged far behind our political cooperation. As you yourself have noted, we should not be thinking in terms of competing for the same piece of pie, but how to make the pie bigger for all. We should be thinking of combining our comparative advantages and sharing our markets because, in the end, everyone stands to benefit. I believe that the time is propitious and the economic environments of each ASEAN country are ripe to move in the direction of strengthening ASEAN economic partnership. The political will that we speak so much of should now be translated into clear-cut goals and timetable. It is my hope that through closer economic cooperation and gradual integration we would be able to work towards the establishment of an ASEAN Free Trade Area sometime by the turn of the next century which is not too far down the road."

จากสุนทรพจน์นี้ได้แสดงให้เห็นถึงความสำคัญของการรวมกลุ่มทางเศรษฐกิจของประเทศต่าง ๆ ในกลุ่มอาเซียนสรุปได้ดังนี้ ประเทศอาเซียนกำลังเผชิญกับการท้าทายต่อการจัดระเบียบใหม่ในส่วภูมิภาค ซึ่งเป็นสิ่งที่จะต้องทำให้อาเซียนแข็งแกร่งเป็นอันดับแรก หมายความว่าจะต้องให้ความสำคัญเพิ่มขึ้นและวิถีทางในความร่วมมือทางเศรษฐกิจภายในกลุ่มอาเซียน ซึ่งยังน้อยกว่าความร่วมมือทางการเมือง โดยไม่ควรคิดถึงในเรื่องที่จะแข่งขันกันแย่งชิงชนมพายขึ้นเดิม แต่ควรที่จะทำให้ได้ชนมพายขึ้นใหญ่กว่า ประเทศสมาชิกอาเซียนควรที่จะใช้ศักยภาพที่ได้เปรียบในการผลิตของแต่ละประเทศมาร่วมกัน และร่วมกันใช้อาเซียนให้เป็นตลาดการค้าร่วมกัน ซึ่งจะก่อให้เกิดผลประโยชน์ต่อทุก ๆ คน และเวลานี้เป็นเวลาที่เหมาะสมและสภาพทางเศรษฐกิจของอาเซียนเข้มแข็งแล้ว ดังนั้นความร่วมมืออย่างใกล้ชิดและค่อย ๆ เป็นค่อย ๆ ไปจะทำให้สามารถดำเนินการจัดตั้งเขตการค้าเสรีได้

แนวความคิดเรื่องการค้าเสรีและเขตการค้าเสรี

โดยธรรมชาติแล้ว ประเทศต่าง ๆ แต่ละประเทศในโลกมีศักยภาพในการผลิตสินค้าที่ไม่เท่าเทียมกันเนื่องจากความไม่เท่าเทียมกันในทรัพยากรธรรมชาติ ศักยภาพของคนภายในประเทศ ตลอดจนการนำไปสู่ความไม่เท่าเทียมกันในความก้าวหน้าทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี และด้วยความต้องการอันหลากหลายของมนุษย์ จึงเป็นพื้นฐานอันก่อให้เกิดการค้าระหว่างประเทศ (International Trade) ซึ่งหมายถึงการแลกเปลี่ยนสินค้าและบริการระหว่างท้องที่ที่ข้ามพรมแดนทางการเมืองหรือระหว่างรัฐ และได้มีปราชญ์ชาวอังกฤษชื่อ David Ricardo ได้เสนอแนวความคิดเกี่ยวกับการค้าระหว่างประเทศขึ้น โดยเขาได้ให้หลักว่า แต่ละประเทศควรมุ่งผลิตสิ่งที่ประเทศตนผลิตได้โดยใช้แรงงานน้อยที่สุด ได้ผลผลิตมากที่สุด แล้วมาแลกเปลี่ยนกัน จึงจะได้เปรียบกว่าที่จะผลิตหลายอย่างโดยไม่แลกเปลี่ยนกัน แนวความคิดนี้นำไปสู่ทฤษฎีต้นทุนเปรียบเทียบหรือประโยชน์เปรียบเทียบในการค้าระหว่างประเทศ ซึ่งเป็นความคิดหลักที่ได้นำไปสู่แนวความคิดเรื่องการค้าเสรี (Free Trade) อันเป็นหลักสำคัญทางเศรษฐศาสตร์ โดยปล่อยให้การค้าระหว่างประเทศเป็นไปอย่างเสรี โดยที่รัฐบาลไม่เข้าไปแทรกแซงอันจะก่อให้เกิดข้อจำกัดทางการค้าระหว่างประเทศ

แนวความคิดเกี่ยวกับทฤษฎีผลประโยชน์เปรียบเทียบสัมพัทธ์ (Law of comparative advantage) มีหลักการดังนี้ ในกรณีที่ประเทศหนึ่งสามารถผลิตสินค้าสองชนิดได้อย่างมีประสิทธิภาพมากกว่าอีกประเทศหนึ่งผลิต และถ้าประเทศนั้นสามารถผลิตสินค้าหนึ่งได้อย่างมีประสิทธิภาพมากกว่าสินค้าอีกชนิดหนึ่งโดยเปรียบเทียบกันแล้ว ประเทศนั้นควรจะใช้ความชำนาญในการผลิตผลิตสินค้าที่ตนเองผลิตได้อย่างมีประสิทธิภาพที่สุด และปล่อยให้อีกประเทศหนึ่งผลิตสินค้าอีกชนิดหนึ่ง ดังนั้นเมื่อสองประเทศนี้มีการค้าสินค้าทั้งสองชนิดดังกล่าวจะทำให้สินค้าทั้งสองเพิ่มมากขึ้น¹

"... จากการศึกษาทฤษฎีการได้เปรียบสัมพัทธ์ (Comparative Advantage) ทำให้เราทราบว่า ถ้าประเทศต่าง ๆ มุ่งผลิตแต่สินค้าชนิดที่ตนมีความได้เปรียบ แล้วจึงนำสินค้ามาซื้อขายแลกเปลี่ยนกันนั้นจะเกิดประโยชน์จากการค้า นั่นคือประเทศต่าง ๆ จะได้รับสินค้ามาบริโภคมากขึ้น เพราะผลผลิตรวมของโลกเพิ่มขึ้น ทั้งนี้เนื่องจากประเทศต่าง ๆ มีทรัพยากร และความก้าวหน้าทางเทคนิคการผลิตไม่ทัดเทียมกัน ทำให้แต่ละประเทศสามารถผลิตสินค้าอย่างเดียวกันด้วยต้นทุนไม่เท่ากัน ฉะนั้นแต่ละประเทศจึงควรผลิตเฉพาะสินค้าที่ต้นทุนโดยเปรียบเทียบต่ำกว่าประเทศอื่นเพื่อเป็นสินค้าส่งออก ส่วนสินค้าชนิดใดที่ตนเองผลิตขึ้นมาแล้วต้องให้ต้นทุนสูง ทำให้ราคาขายสูงกว่าสินค้าที่ส่งเข้ามาจากต่างประเทศก็ไม่ควรผลิตเอง แต่ควรซื้อเข้ามาแทนที่จะดีกว่า เพราะถ้าผลิตเองทั้ง ๆ ที่ไม่มีความเชี่ยวชาญแล้วจะเป็นการสิ้นเปลืองทรัพยากรการผลิตโดยใช่เหตุ และเป็นการใช้ทรัพยากรอย่างไม่มีประสิทธิภาพ..."²

ดังนั้นการที่จะนำทฤษฎีการได้เปรียบสัมพัทธ์ไปใช้ให้เป็นประโยชน์ต่อการค้าระหว่างประเทศมากที่สุดรัฐบาลจะต้องไม่พยายามแทรกแซงในกิจการค้าระหว่างประเทศของประเทศตน โดยปล่อยให้สินค้าเข้าและออกดำเนินไปอย่างอิสระ โดยปราศจากการกีดขวางใด ๆ ทั้งสิ้นจากแนวความคิดนี้ก่อให้เกิดนโยบายการค้าเสรี

การค้าเสรี

"...การค้าเสรีคือการค้าระหว่างประเทศที่ปราศจากอากรขาออกและอากรขาเข้าและข้อบังคับต่าง ๆ ที่มุ่งหมายโดยชัดเจที่จะลดหรือป้องกันการค้าดังกล่าว

"การค้าเสรี" หมายถึง นโยบายหรือการปฏิบัติของประเทศในการที่จะให้การค้าระหว่างประเทศได้เป็นไปโดยเสรี ไม่สนับสนุนการเก็บภาษีศุลกากรในอัตราที่สูง และการกำหนดข้อบังคับที่ขัดขวางการค้าระหว่างประเทศ..."³

"...นโยบายการค้าเสรี (Free Trade Policy) หมายถึง

- การผลิตเป็นไปตามทฤษฎีต้นทุนเปรียบเทียบ (Comparative Advantage)
- มีการแบ่งงานกันทำ (Division of Labour)
- ไม่มีการเก็บภาษีคุ้มกัน (Protective duty) อุตสาหกรรมในประเทศ
- เก็บเฉพาะภาษีเพื่อเป็นรายได้
- ไม่มีการให้สิทธิพิเศษ (Preference) หรือเลือกปฏิบัติ (discriminate) สินค้าของประเทศหนึ่งโดยเฉพาะ
- ไม่มีข้อจำกัดทางการค้า (trade restrictions) เช่น การควบคุมนำเข้า-ส่งออก ยกเว้นเมื่อเหตุผลทางสุขภาพอนามัยหรือศีลธรรมจรรยา หรือความมั่นคงของรัฐ..."⁴

จากความหมายของนโยบายการค้าเสรีดังกล่าว สามารถขยายความเพิ่มเติมได้ว่าประเทศที่ใช้นโยบายการค้าเสรีจะต้องมีลักษณะดังต่อไปนี้คือ

1. การดำเนินการจะต้องยึดหลักการแบ่งงานกันทำ โดยประเทศนั้นจะทำการผลิตสินค้าชนิดที่ตนเองมีความชำนาญหรือมีประสิทธิภาพในการผลิตสูงเท่านั้น จะไม่ทำการผลิตสิ่งของทุกอย่างที่ต้องการเอง
2. ไม่มีการจัดเก็บภาษีศุลกากร โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อการคุ้มกัน ปกป้อง ตลอดจนช่วยเหลืออุตสาหกรรมภายในประเทศ ทั้งนี้เนื่องจากถ้าประเทศทำการผลิตเฉพาะสินค้าที่มีประสิทธิภาพในการผลิตสูงแล้ว การตั้งกำแพงภาษีคุ้มกันก็ไม่มีความจำเป็น แต่อย่างไรก็ตามประเทศที่ถือนโยบายการค้าเสรีอาจจัดเก็บภาษีอากรขาเข้า โดยมีวัตถุประสงค์อื่น ๆ ได้ เช่น การจัดเก็บภาษีเพื่อหารายได้ เป็นต้น

3. ไม่มีการให้สิทธิพิเศษหรือจงใจเลือกปฏิบัติ (Preference on discrimination) ต่อสินค้าออกของประเทศใดประเทศหนึ่ง โดยเฉพาะกล่าวคือ ประเทศที่ใช้นโยบายการค้าเสรีจะต้องให้ความยุติธรรมแก่สินค้าออกของทุกประเทศเท่ากันหมด การจัดเก็บภาษีขาเข้าในสินค้าแต่ละประเทศไม่ว่าสินค้านั้นจะมาจากแหล่งใดจะต้องใช้ระบบอัตราภาษีเดียวกัน การควบคุมหรือกีดกันสินค้าของประเทศอื่น จะต้องปฏิบัติให้เท่าเทียมกันทุกประเทศ

4. ไม่มีข้อจำกัดทางการค้า (trade restriction) ประเทศที่มีนโยบายการค้าเสรีจะต้องไม่มีการควบคุมการนำเข้าสินค้าเข้าและควบคุมการส่งออกสินค้าออกที่เป็นอุปสรรคต่อการค้าระหว่างประเทศ เว้นแต่การควบคุมนั้นจะทำได้โดยมีเหตุผลเกี่ยวกับการอนามัย ศีลธรรม ประเพณี และความมั่นคงปลอดภัยของประเทศ..."⁵

เขตการค้าเสรี (Free Trade Area)

การที่ประเทศต่าง ๆ ได้มีการรวมกลุ่มทางเศรษฐกิจกัน เพื่อการเร่งรัดพัฒนาเศรษฐกิจ ความเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจ การจัดสรรทรัพยากรอย่างมีประสิทธิภาพ การจ้างงานเต็มที่และการกระจายรายได้ตลอดจนร่วมกันศึกษาผลประโยชน์ของประเทศสมาชิกด้วยกัน โดยมีกระบวนการเกี่ยวกับการยกเลิกการจงใจเลือกปฏิบัติต่าง ๆ ทางด้านการค้า และการชำระเงินระหว่างประเทศ การรวมกลุ่มทางเศรษฐกิจนั้นมีลำดับขั้นตอนต่าง ๆ หลายระดับ เริ่มจากการรวมตัวกันอย่างหลวม ๆ ไปจนถึง การรวมตัวในลักษณะมีความสัมพันธ์กันทางเศรษฐกิจอย่างสลับซับซ้อนและแน่นแฟ้น โดยมีระดับความสัมพันธ์ในการรวมกลุ่มจากน้อยไปหามากดังนี้คือ การรวมกลุ่มการค้าเดียวกัน การค้าเสรี สหภาพศุลกากร ตลาดร่วม สหภาพเศรษฐกิจ

การรวมกลุ่มการค้าเดียวกัน (preferential trading club) เป็นการรวมกลุ่มทางเศรษฐกิจระหว่าง 2 ประเทศหรือมากกว่า เพื่อประเทศสมาชิกภายในกลุ่มร่วมกันตกลงลดภาษีสินค้าขาเข้าบางชนิดในอัตราเดียวกัน เช่น ASEAN Preferential Trading Arrangement แต่สมาชิกแต่ละประเทศยังคงเก็บภาษีศุลกากรกับประเทศนอกกลุ่มได้ตามความต้องการ

"...เขตการค้าเสรี (free trade area) เป็นการรวมกลุ่มของประเทศต่าง ๆ ที่ทำการค้ากันโดยที่ประเทศต่าง ๆ ที่รวมกลุ่มกันเห็นพ้องต้องกันที่จะยกเลิกเครื่องมือต่าง ๆ ที่เป็นข้อจำกัดทางการค้า เช่น ภาษีศุลกากรต่าง ๆ หรือโควตาการนำเข้าสินค้าต่าง ๆ โดยแต่ละประเทศในกลุ่มยังมีความเป็นอิสระที่จะออกกฎข้อบังคับต่อประเทศต่าง ๆ ที่ไม่ได้เป็นสมาชิกของกลุ่ม..."⁶ หรือ

"...เขตการค้าเสรีเป็นรูปแบบหนึ่งของการรวมตัวทางเศรษฐกิจ (economic integration) ที่ประเทศสมาชิกทำความตกลงกันให้สินค้าของประเทศสมาชิกหนึ่งสามารถเคลื่อนย้ายไปในประเทศสมาชิก

อื่น ๆ ได้อย่างเสรี ไม่มีภาษีหรืออุปสรรคกีดขวางระหว่างกัน ทั้งนี้ประเทศสมาชิกทั้งหลายยังคงมีมาตรการภาษีและมีใบภาษีสำหรับสินค้าจากภายนอก (ประเทศที่มีใช้สมาชิก) ตามปกติ..."⁷

ความเป็นมาของความร่วมมือทางการค้าของ ASEAN

สมาคมประชาชาติเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ (Association of Southeast Asian Nations ASEAN) หรือที่เรียกว่าอาเซียน เป็นองค์การความร่วมมือระหว่างประเทศในระดับภูมิภาค ซึ่งจัดตั้งขึ้นโดยปฏิญญากรุงเทพฯ (Bangkok Declaration) ลงนามเมื่อวันที่ 8 สิงหาคม พ.ศ.2510 ในระยะแรกนั้น ความร่วมมือของอาเซียนได้ให้ความสำคัญในด้านการสร้างความแข็งแกร่งของภูมิภาคทางด้านการเมืองเพื่อให้เป็นเขตสันติภาพ และเป็นกลางปลอดจากการแทรกแซงภายนอก

อีก 9 ปี ต่อมาในวันที่ 2 กุมภาพันธ์ 2519 ได้มีการประชุมสุดยอดระดับหัวหน้ารัฐบาลของประเทศในอาเซียนเป็นครั้งแรกขึ้นที่กรุงบาหลี ประเทศอินโดนีเซีย ซึ่งได้มีการลงนามในปฏิญญาความสมานฉันท์แห่งอาเซียน (Declaration of ASEAN Concord) ซึ่งมีโครงการสร้างความร่วมมือทางการค้าดังนี้

1. ประเทศสมาชิกจะร่วมมือกันในการค้าเพื่อส่งเสริมการพัฒนาและความเจริญเติบโตของผลิตภัณฑ์และการค้าใหม่ ๆ กับเพื่อปรับปรุงโครงสร้างทางการค้าของสมาชิกแต่ละประเทศและระหว่างบรรดาประเทศอาเซียนที่นำไปสู่การพัฒนาอื่น ๆ กับเพื่อป้องกันและเพื่อเพิ่มเงินตราต่างประเทศและทุนสำรอง
2. ประเทศสมาชิกจะมุ่งทำแผนการค้าแบบให้สิทธิพิเศษในระยะยาวบนมูลฐานซึ่งถือว่าสมควรไม่ว่าในเวลาใด โดยการเจรจาภายใต้การเห็นชอบโดยเอกฉันท์ของประเทศสมาชิก
3. การขยายการค้าในระหว่างบรรดาประเทศภาคีจะสะดวกขึ้นโดยการร่วมมือในผลิตภัณฑ์มูลฐาน โดยเฉพาะอย่างยิ่งในอาหารและพลังงานในโครงการทางอุตสาหกรรมของอาเซียน
4. ประเทศสมาชิกจะเร่งรัดความพยายามร่วมกันที่จะหาตลาดนอกอาเซียนสำหรับวัตถุดิบและผลผลิตสำเร็จรูปโดยการกำจัดอุปสรรคการค้าทั้งหมดในประเทศเหล่านั้น กับการพัฒนาการใช้ผลผลิตเหล่านั้นในทางใหม่ ๆ โดยใช้วิธีการและการดำเนินการร่วมกันในการติดต่อกับกลุ่มภูมิภาคและมหาอำนาจในทางเศรษฐกิจแต่ละประเทศ
5. ความพยายามเช่นนี้จะนำไปสู่ความร่วมมือในด้านเทคโนโลยีและกรรมวิธีในการผลิต เพื่อเพิ่มผลผลิตและปรับปรุงคุณภาพของผลผลิตที่ส่งเป็นสินค้าออกรวมทั้งพัฒนาผลผลิตใหม่ ๆ สำหรับส่งไปจำหน่ายต่างประเทศหลาย ๆ ชนิดด้วย

อีกหนึ่งปีต่อมาวันที่ 24 กุมภาพันธ์ ได้มีการลงนามการตกลงว่าด้วยการให้สิทธิพิเศษทางการค้าของอาเซียน (Agreement on ASEAN Preferential Trading Arrangement หรือ ASEAN-PTA) โดยคณะกรรมการว่าด้วยการค้าและการท่องเที่ยว (Committee on Trade and Tourism-COTT) ความตกลงนี้เป็นเสมือนเครื่องกระตุ้นในการสร้างพลังความยืดหยุ่นทางเศรษฐกิจแห่งชาติและแห่งอาเซียน ตลอดจนการพัฒนาเศรษฐกิจแห่งชาติของรัฐสมาชิก โดยการขยายการลงทุนและการผลิต การค้าและการได้เงินตราต่างประเทศ ซึ่งมีลักษณะการให้สิทธิพิเศษทางการค้า ตามหมวด 2 ของความตกลงนี้ มีดังนี้

1. การขยายซึ่งการให้สิทธิพิเศษทางพิกัดอัตรา
2. การทำสัญญาซื้อขายในปริมาณที่กำหนดในระยะยาว
3. การสนับสนุนด้านการเงินเพื่อการซื้อโดยมีอัตราดอกเบี้ยให้สิทธิพิเศษ
4. การปล่อยให้มาตรการที่ไม่เกี่ยวกับพิกัดอัตราเป็นไปโดยเสรีบนพื้นฐานแห่งการให้สิทธิพิเศษ

โดยที่การให้สิทธิพิเศษทางการค้า ซึ่งจะใช้บังคับกับการค้าดังนี้

1. โภคภัณฑ์ขั้นมูลฐาน โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ข้าวและน้ำมันดิบ
2. ผลิตภัณฑ์ตามโครงการอุตสาหกรรมของอาเซียน ผลิตภัณฑ์เพื่อขยายการค้าในอาเซียน และผลิตภัณฑ์อื่น ๆ ที่เป็นประโยชน์แก่รัฐผู้ทำสัญญา

ซึ่งความตกลงนี้ยังใช้อยู่ในปัจจุบันและยังปรากฏในข้อตกลงมาตรการกำหนดอัตราภาษีศุลกากรร่วมเท่านั้น (CEPT) ในการประชุมสุดยอดครั้งที่ 4 ของอาเซียนปลายเดือนมกราคม 2535 ที่สิงคโปร์

ลักษณะการให้สิทธิพิเศษทางการค้านี้ การขยายการให้สิทธิพิเศษทางพิกัดอัตราเป็นลักษณะที่ใช้กันมากที่สุด คือเป็นการให้สิทธิพิเศษด้านภาษีศุลกากรสำหรับสินค้าเป็นรายประเภท โดยเริ่มในปี พ.ศ. 2521 ระยะแรกมีการให้สิทธิพิเศษแก่สินค้า 71 รายการ จนถึงปัจจุบันมีประมาณ 15,699 รายการ

ในการให้สิทธิพิเศษด้านภาษีศุลกากรนี้ ปรากฏว่ามีการใช้ประโยชน์จากโครงการให้สิทธิพิเศษนี้ อย่างน้อยมาก เมื่อเทียบกับมูลค่าการค้ารวมภายในกลุ่มอาเซียน ซึ่งมีผู้วิเคราะห์ถึงสาเหตุที่ทำให้โครงการ ASEAN PTA ไม่ประสบความสำเร็จไว้ตรงกัน ดังนี้

1. สินค้าที่ให้สิทธิพิเศษระหว่างกันไม่ตรงกับความต้องการของแต่ละประเทศ จึงมีการใช้สิทธิพิเศษกับสินค้าต่าง ๆ น้อยรายการ แต่สินค้าที่สมาชิกค้าขายกันมากกลับเป็นรายการสินค้าที่ยกเว้นการให้สิทธิพิเศษ (Exclusion List)

2. การให้สิทธิพิเศษในการลดภาษียังไม่เป็นเหตุจูงใจเพียงพอในการนำเข้า และการจัดสินค้าเข้าโครงการ PTA ยังล่าช้า ทำให้การค้าของกลุ่มอาเซียนโดยผ่านทาง PTA มีสัดส่วนน้อยมากซึ่งเกือบจะไม่ส่งผลต่อการขยายการค้าเลย

3. แม้จะมีการให้สิทธิพิเศษทางด้านภาษีซึ่งกันและกัน แต่สินค้าบางชนิดกลับเผชิญกับอุปสรรคที่มีไม่ ภาษีศุลกากร

4. ประเทศสมาชิกส่วนใหญ่ยังคงคำนึงถึงผลประโยชน์ของประเทศตนเป็นหลัก ทำให้การขยายตัว ทางด้านการค้าระหว่างอาเซียนเป็นไปอย่างเชื่องช้า

เส้นทางสู่เขตการค้าเสรีของอาเซียน

แนวความคิดเรื่องการจัดตั้งเขตการค้าเสรีอาเซียนได้เกิดขึ้นก่อนหน้าแล้ว ทั้งจากนักวิชาการ นักธุรกิจจวงราชการในประเทศอาเซียน แม้แต่ประธานาธิบดีมาร์คอร์ส แห่งประเทศฟิลิปปินส์ ได้เคยเสนอให้ ตั้งเขตการค้าเสรีแห่งอาเซียนขึ้นตั้งแต่ปี 2514 แต่มิได้มีการพิจารณาอย่างจริงจัง ทั้งนี้เนื่องจากประเทศ สมาชิกยังขาดความพร้อมและสภาพแวดล้อมไม่เอื้ออำนวย ซึ่งอาจจะจำแนกได้เป็นดังนี้

1. โครงสร้างทางเศรษฐกิจไม่เกื้อกูลกัน เนื่องจากโครงสร้างทางเศรษฐกิจส่วนใหญ่ของประเทศ สมาชิกอาเซียนคล้ายคลึงกัน โดยเฉพาะอย่างยิ่งด้านเกษตรกรรม (ยกเว้นสิงคโปร์และบรูไน) ประกอบ ทรัพยากรธรรมชาติที่คล้ายคลึงกัน และความสามารถทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีของประเทศเองยัง อยู่ในขั้นต่ำ จึงทำให้ผลผลิตที่ได้ออกมามีลักษณะเป็นสินค้าขั้นปฐมและคล้ายคลึงกัน ซึ่งทำให้เป็นอุปสรรคต่อ การพัฒนาการค้าภายในอาเซียน

2. ประเทศในอาเซียนยังคงเป็นประเทศกำลังพัฒนา ซึ่งมีลักษณะเหมือนกันในการหารายได้ของ รัฐบาลคือการเก็บภาษีศุลกากร ดังนั้นถ้าต้องลดหรือยกเลิกภาษี จะทำให้รายได้ของประเทศลดลงในอันที่ จะนำไปใช้ในการพัฒนาประเทศ

3. ประเทศสมาชิกอาเซียนยังต้องพึ่งพาทั้งเงินทุน เทคโนโลยี และการบริหาร จากประเทศที่ พัฒนาแล้ว เช่น ญี่ปุ่น สหรัฐอเมริกา เป็นต้น ทำให้ความสัมพันธ์ทางเศรษฐกิจ การค้าและการลงทุน ของประเทศสมาชิกในกลุ่มน้อยลงไป ซึ่งทำให้เห็นว่าการที่จะรวมกลุ่มทางเศรษฐกิจขึ้นจะไม่ให้ประโยชน์ อะไรในการขยายตัวทางเศรษฐกิจ

4. ระดับความก้าวหน้าทางเศรษฐกิจของแต่ละประเทศไม่เท่าเทียมกัน ทำให้ประเทศสมาชิก อาเซียนคำนึงถึงผลประโยชน์ของประเทศตนมากกว่าประโยชน์ของการรวมกลุ่ม เนื่องจากเกรงว่าจะแบ่ง ผลประโยชน์จะไม่เท่าเทียมกัน

อย่างไรก็ตามในปัจจุบันสถานการณ์ทางเศรษฐกิจและการเมืองของโลกได้เปลี่ยนแปลงไปอย่างมาก รวมทั้งการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศสมาชิกอาเซียนได้มีระดับสูงขึ้นมาก จึงเป็นปัจจัยที่ผลักดันให้ประเทศ ในกลุ่มอาเซียนต้องร่วมมือกันทางเศรษฐกิจที่มีต่อสถานการณ์ของโลกที่เปลี่ยนแปลงไป ซึ่ง สมชาย ภคภาสน์วิวัฒน์ ได้กล่าวถึงปัจจัยที่สนับสนุนการจัดตั้งเขตการค้าเสรีอาเซียนไว้อย่างน่าสนใจในบทความเรื่อง "อาเซียน กับเขตการค้าเสรี" ในกรุงเทพธุรกิจ วันจันทร์ที่ 27 มกราคม 2535 ไว้ดังนี้

1. การเปลี่ยนแปลงของการเมืองระหว่างประเทศและการเมืองในภูมิภาค การสิ้นสุดสงครามเย็น และการคลี่คลายปัญหาที่มพูชาส่งผลให้แรงกระตุ้นในการรวมตัวของกลุ่มอาเซียนหมดไป ซึ่งหากปล่อยให้สถานการณ์ดำเนินต่อไป โดยไม่สร้างกลไกและแรงกระตุ้นใหม่ขึ้นมาแล้ว ย่อมจะส่งผลกระทบต่ออาเซียนในอนาคต ข้อเสนอในเรื่องอัมพตา จำเป็นเสมือนแรงกระตุ้นอันใหม่ที่จะเป็น ในช่วงนี้

2. การเปลี่ยนแปลงในทางการเมืองนั้น ย่อมส่งผลกระทบต่อ การเปลี่ยนแปลงในทางเศรษฐกิจระหว่างประเทศ ภายใต้โลกที่มีการเชื่อมโยงมากขึ้น และระบบการเงินที่สัมพันธ์อย่างใกล้ชิด แต่ละประเทศจึงมีความจำเป็นในด้านส่งเสริมสร้างศักยภาพในด้านการแข่งขันการรวมตัว เพื่อให้เกิดสัดส่วนอันเหมาะสม (Economy of Scale) ทั้งในด้านการผลิต ด้านการลงทุนตลอดจนในด้านการเงิน จึงเป็นสิ่งที่ยุติบายความสำเร็จของอัมพตา

3. ในภาวะการณ์ของการแข่งขันในทางเศรษฐกิจระหว่างประเทศที่เข้มข้นยิ่งขึ้นหลายกลุ่มประเทศได้มีการรวมตัวกัน โดยเฉพาะอย่างยิ่งประชาคมยุโรปที่จะเป็นตลาดเดียวและเป็นสภาพทางการเงินและทางการเมืองในอนาคต ตลอดจนเขตการค้าเสรีอเมริกาเหนืออันประกอบด้วยสหรัฐอเมริกา แคนาดา และเม็กซิโก สถานการณ์ดังกล่าวย่อมสร้างแรงผลักดันให้กับกลุ่มอื่น ๆ ในอันที่จะต้องรวมตัวกัน เพื่อสร้างอำนาจต่อรองกับกลุ่มประเทศอื่น ๆ

4. สันติภาพในกัมพูชาและการคลี่คลายทางการเมืองในอินโดจีน ย่อมหมายถึง การเปิดศักราชใหม่ และความจำเป็นในด้านการร่วมมือในทางเศรษฐกิจของภูมิภาคนี้ ระดับเศรษฐกิจที่แตกต่างกันระหว่างกลุ่มประเทศอาเซียนกับอินโดจีน มีส่วนอธิบายถึงตรรกแห่งการร่วมมือบนฐานของลักษณะเศรษฐกิจที่จะเกื้อหนุนระหว่างกัน (Complimentary) การรวมกลุ่มของอาเซียนในแนวลิคนอกจากเป็นการกระตุ้นการเสริมสร้างเอกภาพของอาเซียนแล้ว ยังทำให้อาเซียนมีพลังและแรงจูงใจในการที่จะเชื่อมโยงกับเศรษฐกิจของกลุ่มประเทศอินโดจีน

5. ประเทศสมาชิกของอาเซียนในช่วงสองทศวรรษที่ผ่านมาได้มีการปรับโครงสร้างทางเศรษฐกิจและการเงินในลักษณะที่สร้างความเกื้อหนุน (Complimentary) ระหว่างกันมากขึ้น การปรับโครงสร้างจากเศรษฐกิจแบบเกษตรกรรมเป็นอุตสาหกรรมในประเทศเหล่านี้ เปิดโอกาสให้สามารถแลกเปลี่ยนระหว่างกันมากขึ้น ซึ่งผิดกับช่วงก่อนหน้าที่ที่ประเทศเหล่านี้ไม่ว่าไทย มาเลเซียและอินโดนีเซีย จะมีสินค้าเกษตรที่คล้ายกันและแข่งขันกัน ในปัจจุบันลักษณะการขยายตัวของโครงสร้างทางอุตสาหกรรมและภาคบริการ ทำให้สินค้าของประเทศเหล่านี้มีการกระจายตัว และให้ความคล่องตัวในการแลกเปลี่ยนและการต่อรองมากขึ้นกว่าเดิม

6. การขยายตัวของภาคอุตสาหกรรมและภาคบริการในกลุ่มประเทศสมาชิกอาเซียนนั้น ทำให้เกิดการขยายตัวของชนชั้นกลางและเป็นการขยายตลาดภายในของประเทศ อันเป็นเงื่อนไขสำคัญประการหนึ่งของความสำเร็จของเขตการค้าเสรีอาเซียน ซึ่งต้องพึ่งพาดตลาดภายในกลุ่มที่มีขนาดเพียงพอในการรับรองการเคลื่อนไหวของสินค้าและบริการระหว่างกันได้

7. การขยายตัวของตลาดภายในประกอบกับการแข่งขันจากภายนอก มีส่วนทำให้ธุรกิจของประเทศสมาชิกอาเซียนจำเป็นต้องปรับตัวและขยายขนาด เพื่อรองรับการแข่งขันอีกทั้งความจำเป็นในการระดมเงินจำนวนมากขึ้น เพื่อรองรับการขยายตัวของธุรกิจ การรวมตัวทางเศรษฐกิจและการเงินของอาเซียน ซึ่งนับว่าเป็นสิ่งจำเป็นเพราะเป็นการเปิดโอกาสให้เกิดร่วมทุนหรือการขยายตัวของบริษัทข้ามชาติอาเซียน อันเป็นเงื่อนไขสำคัญในการต่อสู้ของธุรกิจในบรรยากาศแห่งการแข่งขันระหว่างประเทศที่รุนแรงขึ้น

การค้าเงินการเพื่อจัดตั้งเขตการค้าเสรีอาเซียน

จากการประชุมสุดยอดอาเซียน ครั้งที่ 4 ณ ประเทศสิงคโปร์ เมื่อวันที่ 27-28 มกราคมนี้ ผู้นำของรัฐบาลประเทศสมาชิกได้ร่วมกันลงนามในสัญญา 2 ฉบับคือ 1) ปฏิญญาสิงคโปร์ 1992 (Singapore Declaration) เพื่อกำหนดความร่วมมือทางด้านการเมือง ความมั่นคง และทิศทางความร่วมมือในทางเศรษฐกิจ 2) ความตกลงแม่บทว่าด้วยการส่งเสริมความร่วมมือทางเศรษฐกิจของอาเซียน (Framework Agreement on Enhancing ASEAN Economic Cooperation) ซึ่งที่สำคัญของสัญญาทั้งสองฉบับนั้นคือการประกาศจัดตั้งเขตการค้าเสรีอาเซียนขึ้นภายในเวลา 15 ปี โดยปรับอัตราภาษีศุลกากรให้ลดลงเหลือร้อยละ 0-5 กับสินค้าอุตสาหกรรม สินค้าเกษตรแปรรูปและสินค้าประเภทอื่น ทั้งยังได้มีการลงนามในระดับรัฐมนตรีเศรษฐกิจในความตกลงว่าด้วยการใช้มาตรการกำหนดอัตราภาษีศุลกากรร่วมกัน (Agreement on Common Effective Preferential Tariff (CEPT) Scheme for the ASEAN Free Trade Area) ซึ่งเป็นกลไกสำคัญในการดำเนินไปสู่เขตการค้าเสรี

ในปฏิญญาสิงคโปร์ 1992 ได้กำหนดทิศทางความร่วมมือด้านเศรษฐกิจในส่วนของการจัดตั้งเขตการค้าเสรีไว้ดังนี้ ให้จัดตั้งเขตการค้าเสรีอาเซียนภายในระยะเวลา 15 ปี โดยเริ่มตั้งแต่วันที่ 1 มกราคม 2536 โดยใช้มาตรการกำหนดอัตราภาษีศุลกากรร่วมกัน (CEPT) เป็นกลไกหลักในการดำเนินการ และได้ตกลงเลือกสินค้า 15 กลุ่ม ที่จะนำมาดำเนินการลดภาษีเป็นการเร่งด่วนได้แก่ 1) ซีเมนต์ (cement) 2) ปุ๋ย (fertiliser) 3) ผลิตภัณฑ์หนัง (leather products) 4) เยื่อกระดาษ (pulp) 5) สิ่งทอ (textiles) 6) อัญมณีและเครื่องประดับ (gems and jewelry) 7) เครื่องอิเล็กทรอนิกส์ (electronics) 8) เครื่องเรือนที่ทำด้วยไม้และหวาย (wooden and rattan furniture) 9) น้ำมันพืช (vegetable oils) 10) เคมีภัณฑ์ (chemicals)

11) เภสัชภัณฑ์ (pharmaceuticals) 12) พลาสติก (plastics) 13) ผลิตภัณฑ์ยาง (rubber products) 14) ผลิตภัณฑ์เซรามิกและผลิตภัณฑ์แก้ว (ceramic and glass products) 15) ขั้วไฟฟ้าทองแดง (copper cathodes)

หมายเลข 1 ถึง 8 เป็นกลุ่มสินค้าที่ประเทศไทยได้เสนอ

และในความตกลงของแม่บทว่าด้วยการส่งเสริมความร่วมมือทางเศรษฐกิจของอาเซียนมีประเด็นสำคัญในการจัดตั้งเขตการค้าเสรีอาเซียนดังนี้

1. ประเทศสมาชิกทุกประเทศเห็นพ้องต้องกันที่จะร่วมกันจัดตั้งและร่วมกันดำเนินการไปสู่เขตการค้าเสรีอาเซียน (AFTA) ภายใน 15 ปี และจัดตั้งคณะมนตรีระดับรัฐมนตรีเพื่อติดตาม กำกับและร่วมมือในการดำเนินการไปสู่การจัดตั้งเขตการค้าเสรี

2. กำหนดมาตรการกำหนดอัตราภาษีศุลกากรร่วมกัน (CEPT) ให้เป็นกลไกหลักสำหรับการดำเนินการไปสู่เขตการค้าเสรีอาเซียน สำหรับผลิตภัณฑ์ที่ไม่ได้อยู่ในมาตรการกำหนดอัตราภาษีศุลกากรร่วมกันอาจจะใช้การใช้สิทธิพิเศษทางการค้า (the ASEAN Preferential Trading Arrangement-PTA) หรือกลไกอื่นใดที่ประเทศสมาชิกเห็นสมควรดำเนินการได้ รวมทั้งการใช้ CEPT ด้วย

และสุดท้ายความตกลงว่าด้วยการใช้มาตรการกำหนดอัตราภาษีร่วมกัน (CEPT) เพื่อจัดตั้งเขตการค้าเสรีอาเซียนมีประเด็นสำคัญดังนี้

1. สินค้าที่อยู่ในการใช้มาตรการกำหนดอัตราภาษีศุลกากรร่วมกัน (CEPT) ได้แก่ สินค้าอุตสาหกรรม สินค้าประเภททุนและสินค้าเกษตรแต่ไม่รวมวัตถุดิบทางการเกษตรและผลิตภัณฑ์ที่ไม่ได้แปรรูปหรือสินค้าเกษตรที่ผ่านกรรมวิธีแปรรูปขั้นต้น ซึ่งมีการเปลี่ยนแปลงไปจากรูปแบบเดิมน้อยที่สุด

2. ขั้นตอนการลดภาษีภายใต้ CEPT

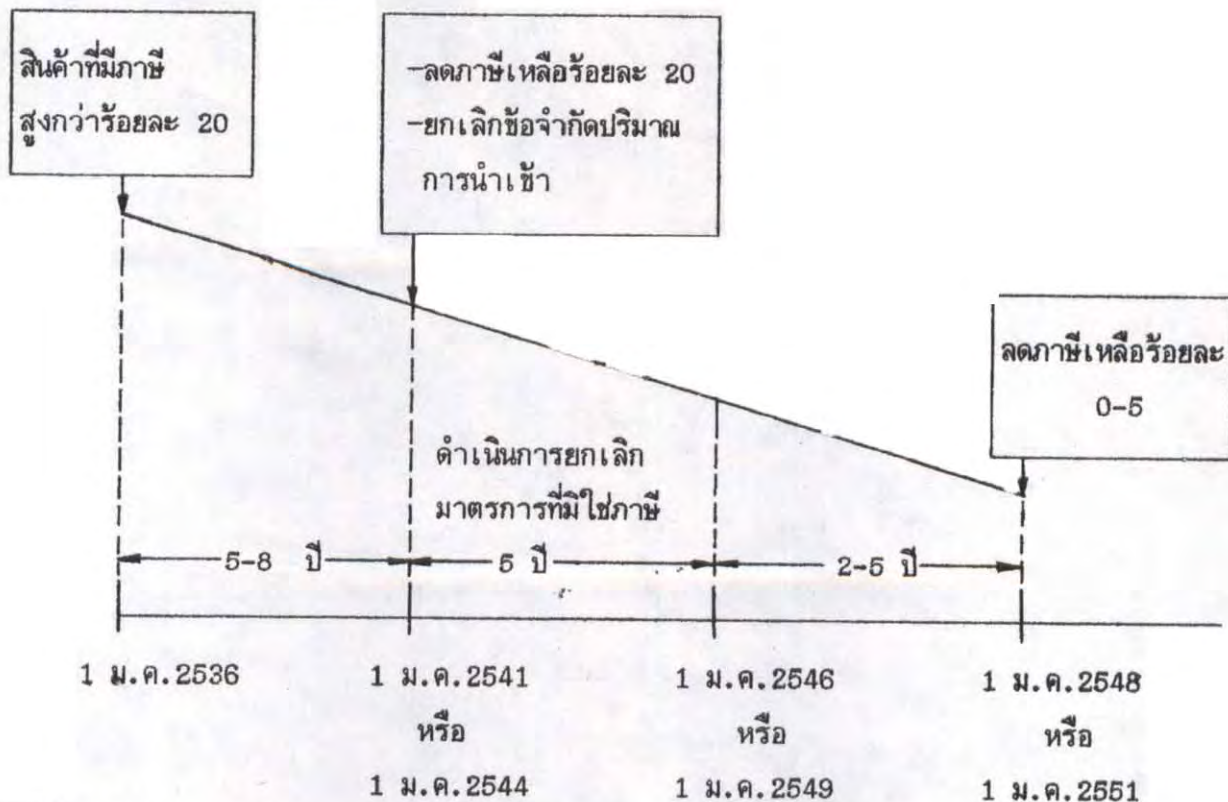
- สินค้ารายการใดที่อัตราภาษีสูงกว่าร้อยละ 20 ให้ลดลงหรือร้อยละ 20 ภายในเวลา 5 ถึง 8 ปี โดยเริ่มตั้งแต่วันที่ 1 มกราคม 2536

- หลังจากนั้นให้ลดต่อไปให้เหลือร้อยละ 0 ถึง 5 ภายใน 7 ปี ทั้งนี้อัตราการลดแต่ละครั้งต้องไม่ต่ำกว่าร้อยละ 5

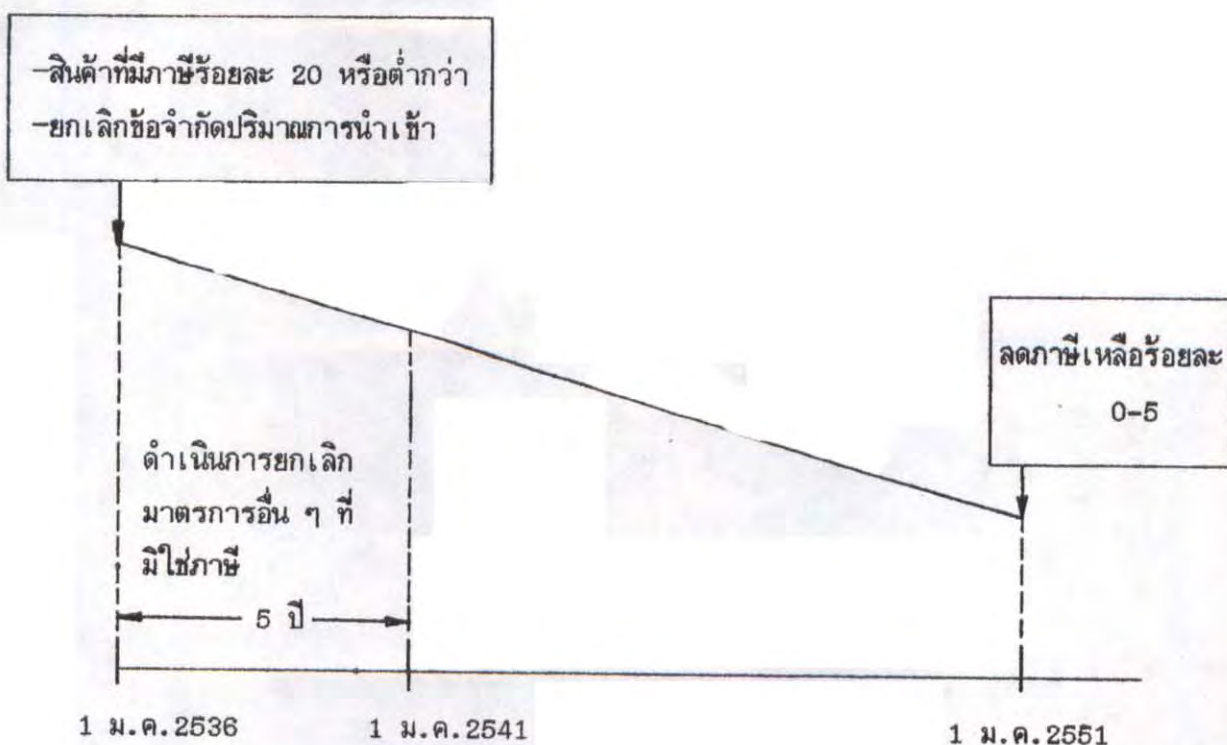
- สินค้าใดที่มีอัตราภาษีร้อยละ 20 หรือต่ำกว่า ณ วันที่ 1 มกราคม 2536 ประเทศสมาชิก 2 ประเทศขึ้นไปสามารถตกลงลดอัตราภาษีระหว่างกันให้เหลือร้อยละ 0-5 โดยเร็วที่สุด

ในกรณีที่อัตราภาษีร้อยละ 20 หรือต่ำกว่า จะต้องยกเลิกมาตรการการจำกัดการนำเข้าในเชิงปริมาณ (Quantitative Restriction) และจากนั้นจะต้องดำเนินการยกเลิกมาตรการกีดกันการค้าอื่น ๆ ที่มีใช้ภาษี (Non-Tariff Barrier) ภายในระยะเวลา 5 ปี

กรณีที่สินค้ามีอัตราภาษีสูงกว่าร้อยละ 20

กรณีที่สินค้ามีอัตราภาษีร้อยละ 20 หรือต่ำกว่า

3. ประเทศสมาชิกสามารถจะขอสงวนสิทธิ์หรือข้อยกเว้นในกลุ่มสินค้าอุตสาหกรรม สินค้าเกษตรแปรรูปและสินค้าประเภทอื่น ที่จะไปลดภาษีภายใต้ CEPT ได้ โดยสินค้าที่จะอยู่ใน exclusion list ซึ่งจะต้องมีการทบทวนในเวลา 8 ปี สินค้าดังกล่าวจะต้องมีลักษณะดังนี้

ก. จะต้องเป็นสินค้า sensitive product คือ การผลิตภายในประเทศอาจจะได้รับความเสียหายหรือได้รับความกระทบกระเทือน หากลดอัตราภาษีหรือเปิดเสรี ซึ่งอาจจะจำเป็นต้องให้มีการคุ้มครองปกป้องอีกชั่วคราวระยะเวลาหนึ่ง

ข. สินค้าที่อาจจะมีความกระทบกระเทือนต่อความมั่นคงและสุขภาพและอนามัยของประชาชน

4. ข้อตกลงมาตรการกำหนดอัตราภาษีศุลกากรร่วมกัน สินค้าต่าง ๆ จะถูกยกเว้นได้ในกรณีที่ประเทศสมาชิกจะต้องดำเนินการเพื่อความมั่นคงแห่งชาติ, เพื่อคุ้มครองศีลธรรมอันดีของประชาชน, เพื่อคุ้มครองชีวิตและสุขภาพของมนุษย์ สัตว์ หรือพืช และเพื่อคุ้มครองวัตถุที่มีคุณค่าทางศิลปประวัติศาสตร์และโบราณคดี

5. หากประเทศสมาชิกตั้งแต่ 2 ประเทศขึ้นไปไม่มีความพร้อมที่จะลดภาษีสินค้าบางรายการหรือบางสาขาให้เร็วกว่าหมายกำหนดการใน CEPT ก็สามารทำได้

6. ประเทศสมาชิกอาจจะพิจารณามาตรการเสริมอื่น ๆ ที่จะเอื้ออำนวยต่อการดำเนินการจัดตั้งเขตการค้าเสรีอาเซียน เช่น การปรับปรุงระบบมาตรฐานสินค้าให้เป็นระบบเดียวกัน การยอมรับการตรวจสอบและการออกใบรับรองสินค้าของซึ่งกันและกัน การขจัดมาตรการกีดกันด้านลงทุน การปรึกษาหารือทางด้านเศรษฐกิจมหภาคและอื่น ๆ

ผลกระทบจากการตั้งเขตการค้าเสรี

ผลกระทบในด้านลบในระยะสั้นที่อาจจะเกิดขึ้นได้แก่

1. จะทำให้สูญเสียรายได้ส่วนหนึ่งจากการลดภาษีขาเข้า โดยที่การดำเนินการไปสู่การเป็นเขตการค้าเสรีจะต้องมีการลดอัตราภาษีศุลกากรตาม CEPT โดยเริ่มตั้งแต่วันที่ 1 มกราคม 2536 ซึ่งประเทศไทยเป็นประเทศที่มีอัตราภาษีศุลกากรของสินค้านำเข้าที่สูงที่สุดในอาเซียนเฉลี่ยประมาณ 30% และในเวลาไม่นานนั้นจะมีการประกาศลดภาษีสินค้านำเข้าลงประมาณ 20-30 รายการในทันทีให้มีผลภายในปลายปี 2535 นี้ ซึ่งจะทำให้รายได้จากภาษีศุลกากรลดลง

2. จะทำให้อุตสาหกรรมบางประเภทกระทบกระเทือน โดยที่การดำเนินเป็นเขตการค้าเสรีก่อให้เกิดการแข่งขันในการผลิตซึ่งนำไปสู่การแข่งขันทางการค้า ขณะเดียวกันข้อจำกัดทางการค้า เช่น ภาษีขาเข้าลดน้อยลง ดังนั้นหากการผลิตสินค้าใดที่มีการใช้ต้นทุนสูงและเทคโนโลยีในการผลิตไม่ได้พัฒนาที่จะก่อให้เกิดสินค้าที่ไม่มีคุณภาพที่จะแข่งขัน อาจจะทำให้กิจการการผลิตสินค้านั้นกระทบกระเทือนอาจจะต้องปิดโรงงาน

3. ผลจากการที่ทำให้อุตสาหกรรมบางประเภทกระทบกระเทือนอาจถึงขั้นต้องปิดโรงงานนั้นจะก่อให้เกิดการว่างงานขึ้น แต่เมื่อเศรษฐกิจขยายตัวมากขึ้นคนงานเหล่านั้นก็สามารถจะไปทำงานที่อื่นได้

ผลกระทบในด้านบวกที่จะเกิดขึ้นได้แก่

1. จะเป็นการสร้างความชำนาญในการผลิตและแบ่งการผลิตสินค้าตามความได้เปรียบในการผลิต โดยจะมีการโยกย้ายอุตสาหกรรมหรือการผลิตไปยังประเทศที่มีประสิทธิภาพในการผลิตสินค้านั้นที่สูงกว่าจะทำให้เกิดการใช้ทรัพยากรร่วมกันให้เกิดผลประโยชน์สูง ลดการแข่งขันภายในกลุ่มลง และราคาสินค้าจะลดลง ซึ่งจะมีผลต่อการขยายการค้าระหว่างประเทศภายในกลุ่มอาเซียนด้วย

2. อาเซียนจะดึงดูดการลงทุนจากต่างประเทศได้มากขึ้น โดยที่ภาชนำเข้าระหว่างประเทศอาเซียนจะต้องลดต่ำลงไปเรื่อย ๆ จึงเป็นการเปิดโอกาสให้ต่างประเทศเข้ามาลงทุน ประกอบกับภูมิภาคอาเซียนมีประชากรประมาณ 300 กว่าล้านคน อันเป็นตลาดที่มีขนาดใหญ่ ทั้งยังมีค่าจ้างแรงงานที่ต่ำและวัตถุดิบที่จำเป็นต่อการผลิตสินค้าอุตสาหกรรมด้วย

3. จากการรวมกลุ่มเป็นเขตการค้าเสรีนี้จะทำให้อาเซียนมีอำนาจต่อรองในทางเศรษฐกิจกับกลุ่มเศรษฐกิจอื่นมากขึ้น

บทสรุป

โดยการรวมกลุ่มกันเพื่อจัดตั้งเขตการค้าเสรีอาเซียนเป็นการรวมกลุ่มของประเทศที่กำลังพัฒนาโดยเฉพาะในด้านอุตสาหกรรม ปรีชาลักษณ์ โทณะวณิก ได้เสนอความคิดเห็นต่อบัจจัยภายในที่อาเซียนจะต้องเร่งปรับปรุงในการรวมตัวเป็นเขตการค้าเสรี ในบทความเรื่อง "เม็กซิโกชูธงนำกลุ่มใหม่ก้าวที่เร็วกว่าอาเซียน" ในวารสารเศรษฐกิจ ธนาคารกรุงเทพ จำกัด ปีที่ 23 ตุลาคม 2534 ได้แก่

1. การกำหนดมาตรฐานสินค้าและปรับปรุงสินค้าให้ได้มาตรฐาน
2. การจัดตั้งตลาดกลางสินค้าอาเซียนเพื่อป้องกันการตัดราคา
3. การขยายความร่วมมือกันในการผลิตเพื่อแบ่งปันทรัพยากร และเพื่อประสิทธิภาพเมื่อธุรกิจข้ามโลก
4. พัฒนาการใช้นโยบายเสรีนิยมเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตภายในประเทศ
5. เร่งปรับปรุงการเคลื่อนย้ายทรัพยากรบุคคลระหว่างกันให้สะดวกรวดเร็วขึ้น
6. ปรับปรุงระบบและอัตราภาษีให้เหมาะสมและทัดเทียมกันมากขึ้น
7. ปรับปรุงบริการสาธารณูปโภค เพื่อลดต้นทุนการผลิตรวมทั้งพัฒนาระบบคมนาคมขนส่งระหว่างกันให้สะดวกและมีต้นทุนต่ำ

ดังนั้นการจัดตั้งเขตการค้าเสรีแห่งอาเซียนไม้อาจจะบรรลุถึงจุดมุ่งหมายได้ ถ้าปราศจากการร่วมมืออย่างจริงจังของบรรดาประเทศสมาชิก โดยอาจจะดูได้จากการสร้างปริมาณการค้า (Trade Creation) ภายในอาเซียนเอง แต่อาจจะมีผลกระทบจากสินค้าจากนอกกลุ่มที่มีอัตราภาษีที่ต่ำกว่าจะทำให้การสร้างปริมาณการค้าลดลงอันเป็นอุปสรรคหนึ่งต่อการดำเนินการ สำหรับประเทศไทยจะได้ประโยชน์หรือไม่จากการดำเนินการไปสู่เขตการค้าเสรีนั้น จะต้องมีการศึกษาโดยละเอียดจากโครงสร้างอุตสาหกรรมและการปรับตัวของอุตสาหกรรมต่าง ๆ ภายในประเทศและพัฒนาอุตสาหกรรมภายในประเทศให้มีประสิทธิภาพในการผลิตยิ่งขึ้นไปอีก

สันติย์ โลหะชาละ

เชิงอรรถ

1. Milton H. Spencer, Contemporary Economics, 3rd ed. (New York : Worth Publishers, Inc. 1977) p 607.
2. วันรักษ์ มิ่งมณีผาติน, เศรษฐศาสตร์ระหว่างประเทศ, พิมพ์ครั้งที่ 4. (กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2527), หน้า 91.
3. วารสารเศรษฐกิจการพาณิชย์, ปีที่ 20 ฉบับที่ 216, ธันวาคม 2532, หน้า 17.
4. วารสารเศรษฐกิจการพาณิชย์, ปีที่ 20 ฉบับที่ 211, มิถุนายน-กรกฎาคม 2532, หน้า 15.
5. สุนีย์ ศิลินพันธ์, "นโยบายการค้าระหว่างประเทศโดยทั่วไป", ใน เอกสารสอนชุดวิชาเศรษฐศาสตร์ระหว่างประเทศ สาขาวิชาเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช. (กรุงเทพฯ : บริษัท นวภณ จำกัด, 2519) หน้า 180.
6. Milton H. Spencer, Op. cit., p 640.
7. กรมอาชญากรรม, กระทรวงการต่างประเทศ, เขตการค้าเสรีอาเซียน. ข่าวอาเซียน ฉบับพิเศษ.

บรรณานุกรม

1. กระทบ ทงธรรมชาติ, "บทบาทของอาเซียนในปัจจุบันและอนาคต" ในเอกสารการสอนชุดวิชา สถาบันระหว่างประเทศ สาขาวิชาเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช. กรุงเทพฯ : บริษัทวิศตอร์รี่พอยต์, 2528.
2. กรมสารนิเทศ กระทรวงการต่างประเทศ. ข่าวสารนิเทศ. ที่ 21/2535 วันที่ 29 มกราคม 2535
3. กรมอาเซียน กระทรวงการต่างประเทศ. ข่าวอาเซียน. ฉบับพิเศษ 8 สิงหาคม 2534.
4. กรมอาเซียน กระทรวงการต่างประเทศ. ข่าวอาเซียน (ASEAN News). VOL. 2/2535.
5. กระทรวงพาณิชย์. สรุปสาระสำคัญเรื่องเขตการค้าเสรีอาเซียน. 2535
6. เกียรติเศรษฐกิจ, "การค้าระหว่างประเทศ : กฎเกณฑ์และนโยบาย". วารสารเศรษฐกิจการพาณิชย์. ปีที่ 20 ฉบับที่ 211 มิถุนายน-กรกฎาคม 2532
7. เกียรติเศรษฐกิจ, "ตลาดเสรีและการค้าเสรี". วารสารเศรษฐกิจการพาณิชย์. ปีที่ 20 ฉบับที่ 216 ธันวาคม 2532.
8. เกษร จันทรภูษิตรัตน์. เศรษฐศาสตร์ระหว่างประเทศ. กรุงเทพฯ : บริษัทประชาชน จำกัด, 2528.
9. ต่างประเทศ, "ASEAN FREE TRADE AREA 2001 : ผลงานชิ้นโบว์แดงของรัฐบาลไทย?". ในธนาคารกสิกรไทย. สรุปข่าวธุรกิจ. ปีที่ 22 ฉบับที่ 18 ประจำงวด 16-30 กันยายน 2534.
10. ธนาคารทหารไทย จำกัด. เศรษฐกิจต่างประเทศ. ปีที่ 11 ฉบับที่ 5-6 (พฤษภาคม-มิถุนายน 2534).
11. ปรีชาลักษณ์ โทษะฉก, "เม็กซิโกซุงนำกลุ่มใหม่ก้าวที่อาจเร็วกว่าอาเซียน". ในธนาคารกรุงเทพ จำกัด. วารสารเศรษฐกิจ. ปีที่ 23 ฉบับที่ 10 (ตุลาคม 2534).
12. มติชน. 27 มกราคม 2535.
13. วันรักษ์ มิ่งมณีนาถิน. เศรษฐศาสตร์ระหว่างประเทศ. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2527.
14. วินิตา สุกุรเสพย์. อาเซียนในความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ. กรุงเทพฯ : เจ้าพระยาการพิมพ์, 2527.
15. วินิตา สุกุรเสพย์ และสมชาย ภคภาสน์วิวัฒน์. อาเซียนในความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ. กรุงเทพฯ : เจ้าพระยาการพิมพ์, 2529.
16. วิภาวี นิจิตันดาล, "การรวมกลุ่มทางเศรษฐกิจ". ในเอกสารการสอนชุดวิชาเศรษฐศาสตร์ระหว่างประเทศ สาขาวิชาเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช. กรุงเทพฯ : บริษัททวณก จำกัด, 2529.
17. ศุภชัย ศุภชัยลาตัย, "การรวมกลุ่มทางเศรษฐกิจและเขตการค้าเสรีอาเซียน". ในเศรษฐกิจสาร. ปีที่ 5 ฉบับที่ 12 ธันวาคม 2534

18. ศุภชัย ศุภชัยลาศัย, "การรวมกลุ่มทางเศรษฐกิจและเขตการค้าเสรีอาเซียน (ต่อ)". ใน เศรษฐกิจสาร. ปีที่ 6 ฉบับที่ 1 มกราคม 2535.
19. สุนีย์ ศิลินันต์, "นโยบายการค้าระหว่างประเทศทั่วไป" ใน เอกสารการสอนชุดวิชาเศรษฐศาสตร์ระหว่างประเทศ สาขาวิชาเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช. กรุงเทพฯ : บริษัทนวนกน จำกัด, 2529.

